

-CALÇ

Calbizingano 1042 (Baraut, *Urgellia* v, 83), *Chalvizzinano* 1065 (Baraut, *Urgellia* vi, 145), *Calbiciniano* 1099 (Marca, 1207), *Petri de Calvidinna* 1175 (*Cart. Tavernoles*, 165).¹

ETIM. Tal com proposà Meyer-Lübke (*BDC* xi, 12), l'origen d'aquest NL ha d'ésser *CALVICINIĀNU derivat d'un NP ll. *CALVICINIUS; cf. CALVICIUS (Schulze, *Zu lat. Eigenn.*, 139) del qual és derivat el NL CALVICIĀNU > *Calvione* 1157, *Calvitione* 1060 > *Calvisson* dept. Gard (Skok, *Ortsn.*, 70). Això també és l'opinió d'Aebischer (*Études top. cat.*, 72-73). La base etimològica *CALVICINIĀNU resta confirmada, a més a més, per les mencions antigues d'aquest NL amb *-ciniano* (839, 988, 1099), *-zingano* (1042) i *-zinnano* (1065), i evidentment també per *-dinna* (1175),¹⁵ fon. *-ðinǫ*. Respecte a les formes antigues amb *-lp-* (839 i còpia del S. xii), aquestes deuen representar ultracorrecions o errors dels copistes com ja advertí M-Lübke en el seu estudi susdit sobre la toponímia antiga de la diòcesi d'Urgell. Cf. així mateix l'art. CALVIA. Ph. R.²⁰

¹ Cal notar a més la menció de 1359 *Calvin* (CoDoACA xii, 90) que podria ser una mala lectura, o bé una transcripció incompleta de *Calvin*[ya].

-CALÇ: *Peracalç*, poble agregat a Montcortès (V. ²⁵ art. s. v. *Pera-*); *Socalç*, *Font del ~*, te. St. Aniol de Finestres; veg. art. *Socalç*, infra.

CALCE

Municipi del Rosselló, cantó de Ribesaltes, localitzat a la dreta de l'Aglí i al vessant meridional del petit massís calcari de la serra de Pena.

PRON. POP.: *kálsə*, oït a Sant Cebrià (1959), Vilanova de la Ribera, Pià i Perestortes (1960).

DOC. ANT. *Cauceno* 843 (Abadal, *Eixalada*, 130), *Calceno* 925 (*CollMoreau* iv, 135), *Cauce* 988 (Abadal, *Eixalada*, 213; Alart, *Cart. rouss.*, 30), *villa Cauce* 1072 (*CollMoreau* xxx, 192), *P. des Puig de Calcia* 1277 (Alart, *InvLC*, s. v. *puig*), *Causa* 1313 (Alart, *InvLC*, s. v. *pobla*), 1359 (CoDoACA xii, 118), 1385 (Alart, *Doc. géogr. hist.*, 519), *P. Causa* 1323 (Vidal, *RLR* xxxii, 421), *Calsia* 1435 (Alart, *Doc. géogr. hist.*, 594). Ponsich (*Top.*, 32) també cita: *Calcia* 1211, *castrum de Calcia* 1312, *ecclesia parrochialis S. Pauli loci de Calsa* 1412, *Causa* 1442.

ETIM. *CALCĪNU, derivat de CALX, CALCIS, tal com palesen els testimonis més antics (*Cauceno* 843, *Calceno* 925, *Cauce* 988 etc.). Les formes en *-cia*, *-sia* són per tant meres llatinitzacions d'època relativament tardana i basades en la pronúncia *kálsə*. La topografia mateixa del terme de *Calce* hagué de donar origen a l'ús de *CALCĪNU per designar aquest indret, el qual es troba al peu d'un massís de pedra calcària.¹ D'a-⁵⁵ cord amb JCor., a Castellnou dels Aspres, Santa Coloma de Tuïr, Cameles i altres pobles hom anomena *kálysə* els planells pelats i calcaris típics d'aquella terra, mot que sempre és masculí: *uñ kálysə*.² Ens informa el mateix Coromines que aquesta forma, que com-

pareix a les *VidesR* (*causes*, f. 214, v1), «se sent viu encara en el Nord del Rosselló (*anar pels kálysə*), des d'Illa n'hi ha molts en els termes a l'esquerra de la Tet, fins a Ribesaltes i Salses, i continua per terra occitana, almenys fins al Roergue, Gavaldà i tota la zona rodanesa» (*DECat* ii, s. v. *calç*).

Notem que l'oc. *cause* és freqüent en la toponímia d'enllà de les Corberes. Sabarthès (*Dict. Topogr. Aude*) cita set llocs diferents anomenats *le Cause*. A més a més, Mistral (*TdF* i, 505), que defineix oc. *cause* com «terrain calcaire produit par la décomposition de la pierre à chaux», «plateau calcaire qui termine et surmonte une chaîne de montagnes, en Languedoc et Roergue», registra *li Cause de la Lausero* «lieu de dépaissance pour les troupeaux transhumants du Languedoc»; *lou Cause Mejan, lou Cause Negre* «noms de plateaux du Gévaudan»; *lou Cause de Roudés* «la partie nord du territoire de Rodez»; *lou cause de la Sello* (Erau); (*la Cause* «nom d'un cours d'eau, à Vauvenargues (Bouches-du-Rhône)»; *Causens* (Gers); (*la Causseto* «nom d'un fossé d'écoulement, à Tarascon-sur-Rhône».² Ph. R.

¹ Veg. *GranEncCat.*, s. v. *Calça*; *Gran Geogr. Com. Cat.* xiv, s. v. *Calce*. — ² Ronjat (*Gramm. Ist. Prov. Mod.* iv, 94) cita a més el NL *Causse de Sauvaterre* «plateau calcaire de la Lozère, entre le Lot et le Tarn».

³⁰ La CALCINA

Nom de diverses serretes calcàries situades a la Catalunya Nord i a d'altres indrets del domini lingüístic: n'hi ha dos als Aspres, l'un al terme de St. Miquel de Lloles al límit amb el de Corbera, i l'altre vora Oms; *La Calcina de Llauró* al terme de Paçà (Rosselló) (1960; *Ll.* xxvii, 59, 61). A la vall de Lavansa (Alt Urgell) hi ha un veral muntanyenc també anomenat *La Calcina* (1964; *DECat* ii, 412b13, s. v. *calç*).¹

ETIM. *CALCINA 'calç' (ll. CALX, CALCIS), d'on s'estengué a significar 'serreta ampla i erma de terror calcari', equivalent per tant a allò que allí i més al N. s'anomena *calce* o *cauce* (cf. art. CALCE) < *CALCĪNU (*DECat* ii, 412b29-45). Cf. oc. ant. *caussina*; aran. i gc. *caudia* < *CALCĪNA (PVArc, 396a60-b33, s. v. *caudia*). Sembla haver existit un lloc dit *Calcinas* 1133 cap a Barberà del Vallès (Miret, *TemplH*, 24); i l'any 1040, en l'acte de consagració de l'església de Sant Martí de Tost, es troba *alodium de Calcina* (Baraut, *Urgellia* v, 64).

Acabem fent notar així mateix els derivats següents: *Calcinar* a Castelló de la Ribera i *Calcinars* a Catadau (1962; *Ll.* xxx, 169); *kəlsinás* (*Calcinyars*) a Borén (1963; *Ll.* xxxvii, 93); i *La Calcina*, mas a peu pla de la collada de l'Espinau localitzat a uns 2 k. al Nord pel vessant de Castanyet prop de Sta. Coloma de Farners (c. 1970). Ph. R.

¹ Més precisament tenim: vora Sant Miquel de Lloles, als Aspres, existeix el petit sector calcari devonià de *la Calcina* < *CALCĪNA (veg. *Gran Geogr.*